

למה החריגו את 'מזבח-הזהב' בפרשה נפרדת?

ספר שמות פרק ל

(א) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קֹטֶרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (ז) וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קֹטֶרֶת סָמִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּרֶת יִקְטִירָנָה: (ח) וּבָהֲעֵלַת אֶהְרֹן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירָנָה קֹטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְדֹנָד לְדֹרֹתֵיכֶם:

ספורנו

(א) מזבח מקטר קטרת. ... ולא הוזכר זה המזבח עם שאר הכלים בפרשת תרומה?

כי לא היתה הכונה בו להשכין האל יתברך בתוכנו... גם לא היה ענינו להוריד מראה כבודו בבית... אבל היה ענין זה המזבח לכבד את האל יתברך אחרי בואו לקבל ברלון עבודת עמו בקרבנות הבקר והעזב, ולשחר פניו במנחת קטרת...

בקדושת לוי ביאר:

פרשת תצווה עוסקת בכהנים ובגדיהם וחשש הקב"ה שיהיו מקטרגים על מינוי זה, לכן ציווה רק אחרי כיהונו של אהרן: 'ועשית מזבח מקטר קטורת', שמהווה גושפנקא אלוקית למינויו וגם בה היה מבחן קורח ועדתו...

זר זהב שלו – 'כתר כהונה', כי עניינו אינו קשור רק ל'כהונה' – שהיא פרשת תצווה!

ולכן הדגיש הכתוב שלש פעמים 'אהרן' ולא כתב סתם 'הכהן' [זוהי השייכות ל'תצווה']

אזהרות מיוחדות למזבח-הייחודי

(ט) לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: (י) וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיתכם קדש קדשים הוא ליהוד:

רש"י

(ט) לא תעלו עליו – על מזבח זה קטרת זרה – שום קטורת של נדבה כולן זרות לו חוץ מזו: ועולה ומנחה – ולא עולה ומנחה עולה של בהמה ועוף. ומנחה היא של לחם:

(י) וכפר אהרן – מתן דמים: אחת בשנה – ביום הכפורים. הוא שנא' באחרי מות (ויקרא יז) וילא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו: חטאת הכפורים – הם פר וסעיר של יום הכפורים המכפרים על טומאת מקדש וקדשיו: קדש קדשים – המזבח מקודש לדברים הללו בלבד! ולא לעבודה אחרת!:

ויפלא:

1. וכי אישתמיטתיה לרש"י מקראות מפורשים שיש מתן דמים נוספים על מזבח הזהב מלבד 'הדברים הללו'?

ספר ויקרא פרק ד

(טז) וְהִבִּיא הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר אֶל אֹהֶל מוֹעֵד... (יח) וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קֶרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְדֹנָד אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד [=הוא מזבח הזהב] וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה....

ושם, יג.

(יג) וְאֵם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ וְנִעְלַם דְבַר מַעֲשֵׂי הַקֹּהֵל וַעֲשׂוּ אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת יְדֹנָד אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה וְאֲשָׂמוּ... (יח) וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קֶרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְדֹנָד אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד [=הוא מזבח הזהב] וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה...

ואמנם הרגיש בזה אבן עזרא שמות ל, י:

(י) וכפר אחת בשנה - בעשור לחדש השביעי. וטעם כפורים. על דם הפר ודם השעיר וזה חיוב כל שנה. ואין צורך להזכיר דם פר המשיח או הציבור בחטאם. כי אינם תמיד רק לפרקים מעטים:

ופירושו מדוייק מפשש"מ, מהא דנקט קרא פעמיים באותו פסוק 'אחת בשנה': האחד - לגופו [ליוה"כ] והשני - ללמדנו ברמז שאף ישנם עוד 'מתן דמים', אבל מאחר שאינם קבועים 'אחת בשנה' לכן לא מנאם בפסוק זה.

ב. כאשר המזבח הוא במצב של 'מקודש'!

התשובה הנרמזת ברש"י להלן:

בפר כהן משיח

פירש"י ויקרא ד, ג.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם – (ת"כ) מדרקו אינו חייב לאלל בהעלס דבר עס סגגת מעטס כמו סנאמר ז'אשמת העס' ונעלס דבר מעיני הקהל ועסו

ופסוקו לפי אגדה:

כסהכהן הגדול חוטא אשמת העס הוא זה, סהן תלויין זו לכפר עליהס ולהתפלל בעדס ונעסס [=הכהן המשיח] מקולקל:

בפר העלם דבר של ציבור

רש"י ויקרא שם, יז.

(יז) את פני הפרכת – ולמעלה [=בפר כהן משיח] הוא אומר את פני פרוכת הקדש?

משל למלך סכרחה עליו מדינה, אם מיטוטיה סרחו פמליא סלו מתקיימת ואס כולס סרחו אינ פמליא סלו מתקיימת אף כאן כשחטא כהן משיח עדיין סס קדושת המקוס על המקדש משחטאו כולס ח"ו נסתלקה הקדושה:

למה נזקק בשני המקומות – לדברי אגדה?

כי בזה יובן שאמנם 'המזבח מקודש לדברים הללו בלבד!' מזבח-הזהב הוא רק לקטורת יום יום ולמתן דמים ביום הכיפורים ותו לא!

אבל שני תנאים בדבר:

א. רק כאשר מתן הדמים הוא על ידי הכהן הגדול בקדושתו כאהרן [כמ"ש בפ' תצווה: וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה] אזי אין על מזבח זה שום 'עבודה אחרת'.

גם במשך חכמה נגע בשאלה זו ומתרץ:

וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה כו' - הנה אצל אהרן ובית דין במדבר לא הי' יכול להיות פר העלם דבר, דאהרן [כ'כהן משיח'] איננו מופלא לגבי משה, והוראה דיליה לאו כלום הוא ובית דינו אינן מופלאין לגבי משה והוראתם על הצבור בלא משה לאו מידי,

ולכן אמר וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה, שאצל אהרן אין כפרה זו רק אחת בשנה,

אבל מדם חטאת הכפורים יכפר עליו לדורותיכם רק אחת בשנה, יזה עליו שבע מתנות שהן על גגו של מזבח הזהב [-לא רק על 'קרנותיו' בלבד] שגם לדורות אין זה רק אחת בשנה, שבפר כהן משיח וציבור אין שם הזי' על גגו של מזבח, ולכן מה שמכפר עליו [על גג המזבח] - אין זה רק אחת בשנה ודו"ק.

ברם, שני הפירושים הללו עונים רק מדוע התורה איננה מזכירה [גם את המקרים החריגים הנ"ל בפרשת 'מזבח הקטורת']

אבל אין זה מבאר כיצד רש"י מדגיש ש'המזבח מקודש רק לדברים הללו בלבד

[האמנם מתן הדמים של הפרים הנשרפים, הוא על מזבח 'שאיננו מקודש' לשם זה?]

ועוד צ"ל: אחר שכתב: 'המזבח מקודש לדברים הללו בלבד' מה מוסיף בסיפא: 'ולא לעבודה אחרת?' הלא מכלל הן אתה שומע לאו?...

באמת רש"י איננו אמור להתייחס לשאלה זו בפ' תצווה, כי התלמיד לא יעלה שאלה זו כלל. אבל להלן אמור היה רש"י להתייחס לשאלה זו!

אבל אם הכהן המשיח יחטא' שאז הכה"ג נעשה 'מקולקל' [לפי הפירוש השני 'ופשוטו לפי אגדה] ואיננו כ'אהרן'!

או בפר העלם דבר [שכולם סרחו] ש'נסתלקה הקדושה' - נמצא שבעת מתן הדמים של פרים הנשרפים, אמנם אז 'המזבח' [כרגע] איננו מקודש!

ומהשוואת פר כהן משיח [כאשמת העם] לפר העלם דבר של ציבור,

נמצא שגם בפר כהן משיח ישנה 'הסתלקות קדושת המקום' בזעיר אנפין, אלא שמאחר ש'סרחה עליו מיעוט הפמליא' עדיין לא הורידה מתואר 'פרוכת הקדש'.

[אבל מזבח-הזהב שמול הפרוכת אכן נפגמה קדושתו]

נמצא שעל ידי מתן דמים אלו [ב'פרים הנשרפים' הללו] לכפר על קלקול הכה"ג ועל הסתלקות קדושת המקדש,

אזי חוזר מזבח-הזהב להיות 'מקודש' ושוב אין מתן דמים עליו חוץ מ'זוה"כ'!

הא למדת, שמה שהוסיף רש"י בפ' תצווה 'ולא לעבודה אחרת', התכוון שאמנם ישנה 'עבודה אחרת' שגם דמה ניתן על קרנות מזבח-הזהב, אבל היא רק בעת ש'איננו מקודש' או שהכהן גדול 'מקולקל'!

